

Vleesveehouders met verbeterd roodbonten en Belgische witblauwen buigen zich de komende zomer over de keizersnede. Is het mogelijk rijk bespied vleesvee te fokken dat natuurlijk geboren wordt? Projectleider Jan ten Napel: 'Er is meer mogelijk dan fokkers denken.'

Een betere vruchtbaarheid, meer kalvingen per koe, lagere dierenartskosten, minder erfelijke gebreken en een betere acceptatie van de maatschappij. De redenen om dubbel gespierd vleesvee te fokken dat op een natuurlijke manier geboren wordt, zijn legio. Komende zomer zullen fokkers van het stamboek voor verbeterd roodbonten en Belgische witblauwen zich hierover buigen, op initiatief van de Federatie van Vleesveestamboeken Nederland. Ze worden ondersteund door de Animal Sciences Group van Wageningen UR en het ministerie van LNV.

Reductie naar 60 procent

Drie werkgroepen nemen komende zomer de fokkerij, de veehouder en de samenleving onder de loep. 'Het is niet alleen een technisch onderzoek voor het opzetten van een ander fokprogramma', zegt Jan ten Napel, onderzoeker bij de Animal Sciences Group van Wageningen UR en projectleider. 'Het is ook een kwestie van willen én durven vanuit veehouders om het afkalven op een natuurlijke manier te laten gebeuren. Bovendien willen we helder krijgen wat de maatschappij verwacht.'

Ten Napel is positief over de mogelijkheden die fokkerij biedt. 'Het is zeker mogelijk dikbillen op een natuurlijke manier geboren te laten worden zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit van de dieren. Ik zal niet zeggen dat we over vijf tot tien jaar nog maar 20 procent keizersneden hebben, maar 60 procent zou volgens mij haalbaar moeten zijn.' De onderzoeker heeft zich in een korte tijd flink ingelezen in de materie en hij sprak met verschillende deskundigen,

Jan ten Napel: 'Elke veehouder kent het verschijnsel dat het kalf toch ineens achter de koe ligt. Door met deze dieren door te fokken kun je een gemakkelijk kalvende lijn creëren'

waaronder de ki's in België. 'Ze hebben zich nooit verdiept in natuurlijk kalven omdat de keizersnede beschikbaar en betrouwbaar is. Maar als de klanten erom vragen, denken zij ook mee met natuurlijke geboorten.'

Informatie van stieren

De onderzoeker heeft een aantal aanwijzingen om positief te zijn. Zo zijn er bij andere vleesrassen goede resultaten geboekt bij het terugdringen van geboorteproblemen. Rassen als charolais, blonde d'Aquitaine en piemontese hebben door het geboorteverloop mee te nemen in hun fokwaardeschatting het aantal moeilijke geboorten kunnen verminderen. De informatie rondom geboorten zijn bij de Belgisch witblauwen meestal alleen beschikbaar bij stieren voor de gebruikskruising. Bij de fokkerij van het zuivere ras worden draagtijd en gewicht bij het afkalven onderzocht. 'Uit de informatie die beschikbaar is, blijkt dat er veel variatie tussen stieren is.'

Van de extreem bevelesde koeien in Nederland wordt 85 tot 90 procent verlost met een keizersnede. Het betekent dat ook een aantal dieren vanzelf kalft, geeft Ten Napel aan. 'Elke vleesveehouder kent het verschijnsel dat het kalf er toch ineens achter ligt. Door met deze dieren

door te fokken kun je een gemakkelijk kalvende lijn creëren.' Het onderzoek dat Iris Kolkman doet naar bekkenbinnenmaten ligt in het verlengde (zie artikel pagina 30). Ook zij signaleert veel verschillen tussen dieren. Ten Napel: 'Ze heeft dieren onderzocht die vanzelf kalften, die bezitten ruimere maten.' Door deze dieren te combineren met stieren die een gemakkelijk geboorteverloop geven, kun je als veehouder proberen het kalf natuurlijk geboren te laten worden. Vooral bij het moment van geboorte komt het erop aan. 'Wat is het moment waarop je het besluit tot een natuurlijke geboorte neemt en waar kijk je precies naar? Vanuit het project willen we ondersteuning geven bij dit beslismoment', aldus Ten Napel. Hij geeft echter aan dat bij twijfel een keizersnede de oplossing is. 'Zo'n experiment mag niet ten koste gaan van koe of kalf.'

Grotere, ruimere dieren

Een andere manier voor de fokkerij om meer natuurlijke kalvingen te bereiken is het fokken van grotere dieren. 'De extreme bolling van dieren met een kleiner karkas vergroot de noodzaak tot kei-

zersneden.' Ten Napel ziet een overeenkomst tussen moeilijke geboorten en kleine gedrongen dieren bij koeien en bijvoorbeeld ook bij honden. 'Doordat dieren te klein en te rond worden gefokt, is er gewoonweg geen ruimte meer.' Het zijn koeien die al twee tot drie generaties standaard verlost zijn met een keizersnede, op hun geboorteweg is niet meer geselecteerd. De vraag is of dit type dier ooit via een natuurlijke geboorte ter wereld kan komen. 'Dat is het type slagerskoe, superbespierd en gedraaid.' Maar er is ook een veehouderskoe, geeft Ten Napel aan. 'De koe die meer hoogte en lengte in het skelet heeft en waar het kalf er ook makkelijker uit zou moeten kunnen komen.' Hij realiseert zich dat deze koe minder luxe kwaliteit heeft. 'Ik spreek steeds meer vleesveehouders die de laatste dubbeltjes die ze per kilo krijgen voor die extra kwaliteit graag willen inruilen voor dieren die een hoger gewicht en minder problemen geven. Vooral op professionele grootschalige bedrijven zie je dat.'

Alice Booij

Jan Morsink: 'Selecteer koeien uit een makkelijk kalvende lijn'

'We zaten er niet op te wachten keizersnedes te doen die anderhalf of twee uur in beslag nemen en die bovendien ten koste gaan van de levensduur van de koeien.' Vleesvee- en pluimveehouder Jan Morsink uit Enter probeert al tien jaar samen met zijn broers Belgische witblauwen te fokken die natuurlijk geboren worden. 'We hopen dat van de 22 kalfkoeien de helft vanzelf kalft. Twee koeien zijn al tien jaar oud. Soms liggen de kalveren er gewoon achter, soms moeten we helpen en soms voert de dierenarts toch een keizersnede uit.' Het is een kwestie van ervaring geeft Morsink aan. 'Ik voel alle koeien op. Ligen de pootjes gekruist dan beginnen

we er niet eens aan. Anders trekken we en kijken we hoever we komen. Als de koe niet genoeg doet of het schiet niet op, dan bellen we de dierenarts.' Elke kalving is weer spannend. 'Als je niet tegen die spanning kunt, kun je er beter niet aan beginnen.' Volgens Morsink is vanzelf kalven vooral een kwestie van fokken en voeren. Hij gebruikt stieren die vanzelf geboren zijn en ki-stieren met een flinke maat die zelf een korte draagtijd hadden en een laag geboortegewicht doorgeven. 'Nee dat zijn niet de stieren waar de meest blauwefokkers het over hebben, maar we fokken ook niet voor de tentoonstelling.'

Ook bij de koeien selecteert Morsink makkelijk kalvende lijnen. Bovendien houdt hij de dieren mager en sober. 'Ze krijgen geen mais, behalve de vaarzen.' De eerstekalfkoeien kalven op een leeftijd van drie jaar wel allemaal met een keizersnede. 'Omdat ze flink moeten doorgroeien, voeren we ze hard, dat merk je meteen bij het kalven en dus kiezen we standaard voor een keizersnede.' De natuurlijk kalvende koeien vallen in de categorie sterk bevelesd. 'Ze hebben niet die laatste luxe bespiering en die extra, extra bil. Maar ze zijn groot en lang en geslacht wegen ze even makkelijk vijf- tot zeshonderd kilo.'

Werkgroepen buigen zich komen de zomer over natuurlijke kalvingen

Wel vleesvee, minder keizersneden